

Poduk v risanji na ljudskih šolah poleg Grandauer-jevih predlog.

(Iz Oesterr. Schulbote. *)

Ako se učitelj bavi s podukom v katerikoli stvari, da bi svoje učence česa naučil, mora si sam sebi odgovarjati na dvoje vprašanje: 1. Kaj naj se podučuje? 2. Kako naj se podučuje? Na to dvoje vprašanje, kar se tiče elementarnega podučevanja v risanji, odgovarja instrukcija, ki spremlja ministerski ukaz 7. maja 1874 št. 5815. in ki stavlja načela, po katerih se ima podučevati v risanji po vseh učilnicah, ki so v področji c. k. deželnim oblastnijam.

Kar se tiče prvega vprašanja določuje navod (instrukcija) za spodnjo in srednjo stopinjo ljudskih šol geometrijske oblike; geometrijska olupšava (Ornament) je tudi predmet vajam, k temu pristopa na višji stopinji še risanje štilizovanih listov (t. j. takih, ki so znak stavbnem zlogu) in cvetlic ter jednostavnih ornamentov, in konečno risanje sestavljenih oblik. Na meščanskih šolah se še jemlje prvi nauk o perspektivi in senčevanji, ko se predstavljajo jednostavni tehnični objekti. Še celo v negativnem smislu odgovarja instrukcija omenjenemu vprašanju, ker določuje nekaj, kar se nima risati na pr. naravske oblike, kakor: cvetice, deželstva, živali itd. Nasprotno pa se priporoča risati tako rastlinsko listje, ki se odlikuje po prostih, razločnih in označenih obrobkih, na pr. beršlan, javor, hrast itd., kar je popolnoma opravičeno, ako preudarimo, da se tako pripomore, da lože razumo stilizovane olupšavne oblike, ki so večidel prišle od rastlinstva, in kjer je zopet rastlinski list najvažnejši.

A vse to bi ne zadostevalo učitelju reševati vprašanje navedeno v instrukciji, „kaj se mora risati?“ ako bi se ne bilo gledalo tudi na to, da priredé v „Grandauer-jevi“ elementarni risarski šoli tudi izgledne predloge, ki učitelju dajejo po vseh stopinjah dovolj gradiva; brez tega učnega pripomočka, ki ga ima rabiti učitelj pri risanji na šolski tabli, bi ne smela biti ne jedna šola. Te predloge imajo na drugi in tretji stopinji dobro preudarjenih in okusnih oblik z ravno čerto toliko, da privzemši še Herdtl'ovih 60 listov ornamentalnih obrisov, prav za prav lahko izhajamo brez drugih predlog.

Odgovorili bi bili s tem na vprašanje „kaj se ima risati“. Ni pa tako lahko odgovoriti na drugo vprašanje „kako se mora risati“. Tudi o tem instrukcija veliko prav koristnega pove. Najprej se tukaj stavlja versta skušenih pedagogičskih načelov. Skupno podučevanje predrisajé otrokom na šolsko tablo, poprava skupna za ves razred, učno

*) Pri tem listu, ki nastopa svoj 27. tečaj, stalno delujejo najodličnejši šolski strokovnjaki vsake stroke iz vse monarhije in tudi iz nemčije. — Morda bode komu vstreženo, ako ta sestavek našim čitateljem na „slovenski“ preložimo. „Oesterr. Schulbote“ izhaja na Dunaji pri Pihler-jevi vdovi in velja četert leta 1 gl.

postopanje z zmernim napredovanjem, deloma dopolnitev somernega (simetrijskega) risanja, razvečanje ali pomanjšanje kake oblike po povedanem razmerju, risanje po narekbi, risanje na pamet, itd.; po vseh določbah te instrukcije veje duh najbolj moderne pedagogike. Vendar to so le glavne poteze, vcenuje jih le tisti učitelj, ki je poleg tega, da je pedagoško spreten, tudi mnogo skušen. Mladi, še ne izkušeni učitelj naj z vso paznostjo gleda na metodične opomine, kakor jih daje, na pr. „Trettau“ v svojem malem risarju (Der kleine Zeichner) o tem smo govorili v XV. tečaju „Učit. Tovariša“ l. 1875 na 29. strani — ali „Grandauer“ v svojem navodu pri rabi elementarne risarske šole (Anleitung zum Gebrauche der Elementar-Zeichenschule).

Ne dá se dvomiti, da je ves uspeh pri tem nauku negotov, ako se tukaj pregledajo nekatere malenkosti, ki se pa le take vidijo, na pr. ako se svinčnik prav ne derži in ne vodi; zelo važno je tedaj, da se vže na prvi stopinji poduk prav izpeljuje.

Ko se začne podučevanje v risanju, je pglavitno troje, na kar ima učitelj paziti: 1. da se truplo prav derži, 2. da se svinčnik prav derži in vodi, in 3. da risanka prav leži. Učenci, kakor pri pisanji pero, tako tudi pri risanju, radi svinčnik prav na kratko derže, kazavec kerčijo da členi narejajo pravi kot, z zgornjim životom se naprej pripogujejo, ter se jim ne more nikdar dosti zaterditi, da so take razvade večkrat vzrok, da je risanje pomanjkljivo.

Pri temu, ki se uči sviranja na glasoviru, zavisí od pravega deržanja perstov, kako bo prihodnje udarjal; pri učencu na gosli je pa veliki in doneči glas odvisen od tega, kako se vadi gosli deržati in lok voditi; ali da se poslužimo bližnjega izgleda, lep rokopis se ne doseza drugače, da se pero prav derži; tako tudi uspeh risarskega poduka zavisí od takošnih na videz malenkostnih vzrokov. Že iz zdravstvenih ozirrov je učitelj dolžan čuvati nad tem, da učenci pri risanju telo prav derže; ko je namreč zgornji život zakrivljen, se pljuča ne morejo prosto razvijati; preblizo gledati pa slabi oči in napravlja kratkovidnost.

Risanko naj ima učenec naravnost pred sabo in sicer tako, da je po dolgosti vspremdna (vštrična) s prednim robom šolske klopi in risanka ostaja nespremenjena v prvotni legi, naj se potegujejo čerte v katerokoli mer. Leva roka (srednja t. j. od komolca) sloni na šolski klopi, dlan pa persti naj derže risanko; a desna rama svoje položje spreminja, kakor zahteva mér (Richtung), kamor se ima čerta potegniti.

(Dalje pril.)